

¡BOMBA!

La diplomacia da risa,
a Canadá no entendemos;
mas ¿qué tal si les ponemos
recíproca y cara visa?

K'uintsil

Edición de fin de semana, del viernes 1° al domingo 3 de marzo de 2024

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 9 · NÚMERO 2183 · www.lajornadamaya.mx

AMERICANOIL ÁAYIM,

SAJBE'ENTSIL YANIK U CH'ÉEJEL TUMEN U K'ASKÚUNTA'AL U YOTOCH

Kex tumen jach ts'íik u yila'al yéetel séen u sajakunsik máake', americanoil áayime' (*Crocodylus acutus*) juntúul ba'alche' sajbé'entsil yanik u ch'éejel tumen táan u sen k'askúunsa'al u yotoch, je'el bix jáal ja'ob, tu tsikbaltaj Gonzalo Merediz Alonso, máax jo'olbeisk Amigos de Sian Ka'an.

Tu ya'alaje', *Crocodylus acutus*' jump'éeel ti' u ka'ap'éeel jejeláasil yaan

Quintana Roo; uláak'e', kaja'an ti' pantanos (*Crocodylus moreletii*).

Beey túuno', americanoe' maas ma' jach ya'abach tu'ux ku yila'al ti' le kpéetlu'umila', ba'ale' suuk u yila'al tu'ux yaan ch'óoch' ja', ti' jáaj ja', je'el bix tu petenil Cozumel wa Banco Chinchorro, ts'ooke' ma' seen ya'abach yano'obi', le beetik séeba'an u yila'al u píitchajalo'obi'.

Áayime' ku páan ti'al u beetik u k'u', tu'ux ku ye'el. Ku ts'áak ichil 9 taj 54 je'ob, yéetel ku xáantal kex 83 k'iino'ob nokokbal yóok'ol. U ni'e' maas kóoch ti' le uláak' u jejeláasil áayimo', ts'ooke' u boonile', óol ya'ax koob, yéetel u nojochilo'obe' ku léembalo'ob, ka'alikil táankelemo'obe' maas chaj booxtak u paacho'ob yéetel tu jobnele' mina'an mix ba'ali'. Maases kay ku jaantik, ba'ale' beyxah ku jaantik uláak' ba'alche'ob ma' jach nuuktaki'.

MIGUEL AMÉNDOLA
OOCHEL ATTILA OLÁH

ESPECIAL: FAUNA NUESTRA | P. 41 YÉETEL 42